Yol ve Erdem Öğretileri

Lao Zi

Mütercim
Birdal Akar

İÇİNDEKİLER

Mütercimin Takdimi / 11

1

Yol Eri Olmak / 13

•

2

Ruhu Besleyen / 14

•

3

Sükûn / 15

•

4

Yol'daki Diken / 16

•

5

Boşluğun Kudreti / 17

•

6

Koyağın Ruhu / 18

•

7

Arkadaki Ön, Dıştaki İç / 19

•

8

Rekabet Hatası / 20

•

9

Yine Sükûn / 21

•

10

Duru Yüzleriniz / 22

•

11

Yokluğun Faydası / 23

•

12

Beş Renk / 24

•

13

Dünya Öz Teninizdir / 25

14

Kutlu Esrar / 26

•

15

Eski Yol Erlerine / 27

•

16

Öze Dönmek / 28

•

17

Dört Türlü Kılavuz / 29

•

18

En İyiden Sonra Gelen / 30

•

19

Düz İpek, İşlenmemiş Odun / 31

•

20

Ana Rahmindeki Çocuk / 32

•

21

Yol Erlerine / 33

•

22

Baş Aşağı Yükselmek / 34
•
23
Yol'a Güvenmek / 35
•
24
Özün İfşası / 36
•
25
'Yüce' / 37
•
26
Kökler ve Efendiler / 38
•
27
Hayat Memat Sırrı / 39
28
En Yüce Kılavuzluk / 40
•
29
Dünyanın Kutlu Cismi / 41
•
30
Yol Eri Savaşa Karşı / 42
•
31
İnsanlar ve Silahlar / 43
•
32
Yol'a Ad Koymak / 44
•
33
Başkalık ve Kendilik / 45
•
34

Kusursuz Yasa / 46
•
35
Büyük Fil / 47
•
36
Karanlık Bir Işık / 48
•
37
Adsızlıktaki Sükûn / 49
•
38
Erdemler / 50
•
39
'Bir' / 52
•
40
Varlığın Kaynağı / 53
•
41
Kahkaha / 54
42
Yin ve Yang / 55
•
43
Hiçbir Şey Yapmamak / 56
•
44
Kalıcı Olmak / 57
•
45
Gök Altındaki Kaide / 58
•
46

Gök Altındaki Yol / 59
•
47
Gök'ün Yol'unu Görmek / 60
•
48
Yine Hiçbir Şey Yapmamak / 61
•
49
Dünyanın Çocuğu / 62
•
50
Uzuvların Ebedîliği / 63
•
51
Hakiki Erdem / 64
•
52
Dünyanın Annesi / 65
•
53
Yol Erinin Bilgisi / 66
•
54
Dünya Nasıl Bilinir / 67
•
55
'Yol Olmayan' / 68
56
Kudretin Esrarı / 69
•
57
Üstad ve Halk / 70
•
58

Göz Almadan Parlayan / 71
•
59
İllerin Anası / 72
•
60
Yine Üstad ve Halk / 73
•
61
Aşağılardan Akmak / 74
•
62
Esrarlı Mihver / 75
•
63
Üstad Eli / 76
•
64
Her Şeye Özünü Bulduran / 77
•
65
Ebedî Kural / 78
•
66
Koyakları Biçimlendiren / 79
•
67
Şefkat Üzerine / 80
•
68
Hükümdarların Sahih Kudreti / 82
•
69
Saldırmadan Yenmek / 83
70

Mütercimin Takdimi

Doğu gönlün, aşkın, hayâlin vatanıdır.
Cemil Meriç

Bugün kendisinden söz ederken kullandığımız adı *Yaşlı Efendi* anlamına gelen *Lao Zi*, Uzakdoğu felsefesinin en müphem, en esrarlı ve anlaşılmaz sözlerinin yazarıdır. Aslına bakılırsa bu malûmat da esrarlıdır, çünkü onun gerçekten yaşayıp yaşamadığı da adı gibi bir sırdır. Yaygın bir kanı olarak, Lao Zi'nin M.Ö. 6. yüzyılda yaşadığı düşünülür. Fakat hayatı hakkındaki bu kanı rivayet ve efsanelerden derlenmiş olduğu için, bu konuda da muhtelif ve birbiriyle çelişen iddialar mevcuttur. İşte, elinizde tuttuğunuz, Taoizm'in kurucu metni olan Yol ve Erdem Öğretileri (*Tao Te Ching*)'nin hikâyesi de aynı minvaldedir.

Efsaneye göre Lao Zi günün birinde Çin ilinden bütün ümidini keser, tilmizleri ve dostlarıyla vedalaşarak yollara düşer. Hudut kapısına geldiğinde, aynı zamanda eskiden takipçisi olan bir asker onu hemen tanır ve alıkoyar, öğretilerini yazıya geçirmediği sürece gitmesine izin vermeyeceğini söyler. Lao Zi bu dayatmaya boyun eğer ve oturup kısa süre içinde bu metni meydana getirir. Metni mecburen yazmış olduğu düşüncesi, kim bilir belki de "öğretmek" ve "harekete geçmek" gibi eylemlere, hatta eylemin bizzat kendisine karşı katı tutumundan ilham alınarak efsaneleştirilmiştir. Nitekim, okuyan da görecektir; bir kitap yazmak ve gelecek nesillere nasihatler, öğretiler bırakmak bu kitabın yazarından beklenecek bir "eylem" değildir.

Her nasıl olmuşsa olmuş, bu güzel kitap ortaya çıkmıştır. Asker, Lao Zi'nin gitmesine müsaade eder. Lao Zi öküzüne biner, Çin ufkunda gözden kaybolur. Kimi rivayetler Hindistan'a gittiği ve orada Buddha'yı yetiştirdiği, kimileriyse Hindistan'a yerleştikten sonra Buddha'nın bizzat kendisi olduğu yönündedir. Fakat düşünürlerin yaşadığı tarihler göz önünde bulundurulunca, bu rivayetlerin hakikatle örtüşmesi pek kolay görünmüyor.

Tao Te Ching'i tercüme ederken yararlandığımız ilk kaynak, Konfüçyüs çalışmamızda da olduğu gibi, büyük Sinolog James Legge'in olağanüstü tercümesidir. Legge'in titiz ve şiir telkinlerinden uzak bu çalışmasının, cümlelerin lafzî karşılıklarını tahlil edebilmemiz açısından bize büyük kolaylık sağladığını belirtmekte yarar var. İkinci kaynağımız; çok daha yakın bir dönemde, 1993 yılında Hackett Publishing tarafından yayımlanan ve Stephen Addiss'le Stanley Lombardo'nun ortak çalışması olan *Tao Te Ching – Lao Tzu* başlıklı tercüme oldu. Legge'in aksine, bu çalışmada Lao Zi'nin sözleri manzum biçimde tercüme edilmiş ve bizim için de şekil bakımından ilham kaynağı olmuştur. Yararlandığımız üçüncü ve son kaynak, romanlarından tanıdığımız Ursula Le Guin tarafından tercüme edilmiş ve 1998 yılında Shambala tarafından yayımlanmış *Lao Tzu – Tao Te Ching: A Book About the Way and the Power of the Way* başlıklı çalışmadır. Bu tercüme de manzum biçimdedir ve büyük ölçüde Le Guin'in şahsî yorumlarıyla şekillenmiş olmasına rağmen, bilhassa şiirleri adlandırmamız konusunda, tercümemize katkı sağlamıştır.

Konfüçyüs'ün *Sözler*'i gibi Lao Zi'nin *Yol ve Erdem Öğretileri*'nin de okur tarafından ilgiyle karşılanacağına inancımız tamdır. Bu eser için de birlikte çalıştığımız Ötüken ailesine, eşine az rastlanır yayıncılık hassasiyetinden ötürü bir kez daha teşekkür ederim.

Lao Zi "Hakikat, söze döküldükçe yanlışa benzer" diyor. Bu olağanüstü fikre bütün kalbimizle iştirak ederek, hakikati mümkün olduğunca az yorabilmek dileğiyle.

Birdal AKAR
Beytepe - 2017

1
Yol Eri Olmak

Yürüyebildiğin yol Yol'un kendisi değil,
söyleyebildiğin ad adın kendisi değil.

Gök ve Yer'i doğurandır adsız olan;
ve on bin şeyin öz anası.

Arzulardan arınmışlar saklı olanı da görür.
Arzuya boğulmuşlar yalnız açıkta olanı görür.

Bu ikisini doğuran bir, ama başkadır adları.
Sırdır bu ikisini doğuran,
esrarın sırrı.

İşte, budur hayrete açılan kapı.

2
Ruhu Besleyen

Güzele güzel denilen yerde çirkinlik olur,
iyiye iyi denilen yerde kötülük.

Olmakla olmamak birbirini böyle doğurur,
zorla kolay birbirini böyle tamamlar,
uzunla kısa birbirine böyle biçim verir,
yüksekle alçak birbirinden böyle sakınır,
notayla ses birbiriyle böyle bütünleşir,
önceyle sonra böyle birbiri ardına gelir.

Üstad olana böyle kolaydır
hareket etmeden varmak,
dil dökmeden öğretmek.

Tabiatta her şey kendi başına ve sürekli açılır,
kendi başına serpilir ve ona 'benim' diyen olmaz,
böylece mükemmele varır bel bağlanmamış iş.

Bu, hiç kimsenin muvaffakiyeti olmaz
ve bundandır ebedî varlığı.

3
Sükûn

Övgüye lâyık olanı övmemek
halkı rekabetten soğutur.

Ender hazineleri göstermemek
halkı hırsızlıktan uzak tutar.

Arzu edileni göz önünde tutmamak
halka sükûn ve huzur verir.

Üstad dediğin halkı idare ederken
akılları boşaltır ve mideleri doldurur,
arzuları teskin eder ve kemikleri sağlamlaştırır.

Halkı cahil ve arzusuz tutar,
bileni daha ileri gitmekten alıkoyar.

Çünkü hareketsiz ifa edildikçe vazife
bütün düzenleri kaim bil.

4

Yol'daki Diken

Çiğnenmiş de kat edilmemiş Yol bomboştur,
on bin neslin atası gibi derin, ve sırrına erilmez.

Köreltir uçları, çözer bağları ve karartır ışığı
çünkü Yol'un kendisidir Yol'daki diken.

Bu sessizlik ilelebet süreceğe benzer
ve hiç kimse bilmez kimin oğludur
Tanrı'dan bile evvel doğan.

5
Boşluğun Kudreti

Gök ve Yer amansızdır
on bin şeyin hepsi gözünde bir;
Üstad dediğin de amansızdır
yüz soyun hepsi gözünde bir.

Gök'le Yer ve aralarında uzayan mesafe
bir körük gibi boştur ve tükenmez,
her şeyin yenisini her gün yaratır da yaratır.

Ama uzun söylemek tüketir bizi,
bir kararda durmak gerek.

6
Koyağın Ruhu

Koyağın Ruhu hiçbir zaman ölmez,
ona esrar denir, ona kadın denir.

Esrara ve kadına açılan kapı
Gök'le Yer'in kaynağıdır.

İlelebet sürecek bu, ilelebet
tükenmeyen soluğuyla.

7
Arkadaki Ön, Dıştaki İç

Gök ölümsüzdür ve Yer ilelebet var olacak.

İlelebet var olacak her ikisi,
çünkü varlıkları kendi hesaplarına değil.

Üstad dediğin böylece
adımını arkaya atsa bile önde,
dışarıda kalsa bile içeride olandır.

Peki ya serden geçmesi niye?
Çünkü çoktan doymuştur ruhu.

8
Rekabet Hatası

Hakikî iyilik su olmaya benzer.
Sudaki iyilik on bin şey için iyiliktir
ve hiçbiriyle rekabet etmez.

Süzülür, en derin kuyulara iner
ve nihayet Yol'u bulur.

Güzel evlerde yaşayın,
derinlikli düşünün
ve herkese iyi olun.

Sözlerinizi tutun,
adil yasalar koyun,
doğrulukla hareket edin
ve her işi vaktinde bitirin.

Rekabete girmediğiniz sürece
hataya da düşmezsiniz.